

วิกฤตความเป็นชายกับความโดดเดี่ยวใน *แขนข้างเดียว* ของคะวะบะตะ ยะซุนะริ
The Crisis of of Masculinity and Solitude in Yasunari Kawabata's *Kataude*¹

มัทนา จาตุรแสงไพโรจน์²

บทคัดย่อ

แขนข้างเดียว (片腕) นับเป็นผลงานชิ้นสำคัญในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองของ คะวะบะตะ ยะซุนะริ (川端康成) ก่อนที่คะวะบะตะจะได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมในปี ค.ศ. 1968 และจบชีวิตลงในปี ค.ศ. 1972 บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิกฤตความเป็นชายที่ปรากฏในวรรณกรรมดังกล่าวโดยมุ่งวิเคราะห์ความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชายในเรื่อง *แขนข้างเดียว* ว่ามีความหมายอย่างไรและสัมพันธ์กับความเป็นชายอย่างไร จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกชายและแขนข้างเดียวของหญิงสาวนั้นมีบทบาทในการกระตุ้นความทรงจำเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับผู้หญิงในอดีตของตัวละครเอกชายและนำพาตัวละครสู่การตระหนักรู้ถึงความโดดเดี่ยวของตนเองในที่สุด ความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชายในที่นี้สื่อถึงความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ตัวละครเอกในเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ภายในของผู้ชายที่มีความสับสนภายในจิตใจต่อกับความไม่เป็นชายของตนหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวิกฤตของความเป็นชายอย่างชัดเจนในตอนท้ายตัวละครเข้าใจและยอมรับว่าตัวตนของผู้อื่นจะนำพาไปสู่การตระหนักรู้ถึงตัวตนภายในดังกล่าว

คำสำคัญ: คะวะบะตะ ยะซุนะริ, คะตะอุเคะ, ความเป็นชาย, ความโดดเดี่ยว

Abstract

Kataude (One Arm) is considered to be one of his most significant works in the post-world war period. It was written before he was awarded the Nobel Prize for Literature in 1968 and committed suicide in 1972. This article aims to study the crisis of masculinity by focusing on the solitude of the protagonist as it is depicted in *Kataude* and aims to clarify the meaning of it. This will involve

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิกฤตอัตลักษณ์ความเป็นชายในวรรณกรรมหลังสงครามโลกครั้งที่สองของคะวะบะตะ ยะซุนะริ” หลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² นิสิตปริญญาเอก สาขาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: mjtatura@gmail.com

exploring how it relates to the status of masculinity. The study finds that the recollection of protagonist's relationships with women, urged by a young woman's arm, leads the protagonist to perceive his own solitude. The solitude here means the protagonist has great difficulty in establishing relationships with others, especially the power relation between men and women. The protagonist reflects internal image of a man who is in a state of ambivalence about his masculinity, which can be regarded as a masculinity crisis. In the end, the protagonist comprehends and learns to accept that the existence of an other allows the possibility or recognition of a self.

Keywords: Kawabata Yasunari, *Kataude*, masculinity, solitude

บทนำ

แขนข้างเดียว (片腕) ของคะวะบะตะ ยะซุนะริเป็นนวนิยายขนาดสั้นที่ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารวรรณกรรมชินโซ (新潮) แบ่งเป็นห้าตอนตีพิมพ์ในนิตยสารฉบับละตอน ตั้งแต่เดือนสิงหาคมในปี ค.ศ. 1963 และจบสมบูรณ์ในเดือนมกราคมปีค.ศ.1964³ จัดเป็นงานเขียนในช่วงบั้นปลายและเป็นผลงานที่โดดเด่นอีกชิ้นหนึ่งของคะวะบะตะ *แขนข้างเดียว* นำเสนอเรื่องราวประสบการณ์อันแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นในคำคืนหนึ่งโดยเล่าเรื่องผ่านมุมมองของตัวละครเอกชายที่ใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งคือ “ฉัน” (私) เรื่องเปิดฉากด้วยถ้อยคำของหญิงสาวคนหนึ่งที่ทำให้ฉันยืมแขนข้างหนึ่งของเธอ หญิงสาวถอดแขนข้างขวาให้ฉันยืมกลับบ้านเป็นเวลาหนึ่งคืน ฉันชุกแขนข้างนั้นไว้ใตเสื้อโค้ตกันฝนเดินลับๆ ล่อๆ ผ่านท้องถนนในเมืองยามคำคืนกลับไปยังอพาร์ทเมนต์ของตัวเอง เมื่อมาถึงห้องพักที่โคคเคียวลำพังของฉัน ฉันได้ใช้เวลาสนทนากับแขนของหญิงสาวในคำคืนนั้น แขนของหญิงสาวทำให้ฉันหวนนึกถึงหญิงสาวเจ้าของแขนและย้อนระลึกถึงความทรงจำเกี่ยวกับผู้หญิงในอดีตที่เคยมีความสัมพันธ์ทางกายด้วย ในขณะที่เหม่อมองดูแขนของหญิงสาว ฉันถอดแขนขวาของตัวเองออกแล้วนำแขนของหญิงสาวสวมเข้าแทนที่โดยไม่รู้สึกรู้สึกลับไม่ไหลเวียน ฉันกลับรู้สึกหวาดกลัวขึ้นมาและมองเห็นแขนของตนเองที่หล่นอยู่ข้างตัวเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจขยะแขยง ต่อมาเมื่อฉันรู้สึกกลัวเลือดเริ่มไหลเวียนผ่านสัมผัสมือซ้ายที่โอบจับหัวไหล่อยู่จึงหลับไหลไปในที่สุด ห้องที่โคคเคียวอันอบอุ่นของฉันเลื่อนหายไป ฉันหลับลึกและรู้สึกได้ว่าตัวตนของฉันหายไปในช่วงขณะหนึ่ง แต่ทันใดนั้นฉันก็ตกใจตื่นขึ้นมาด้วยเสียงร้องตะโกนของตัวเอง มีสิ่งประหลาดแต่ที่ห้องด้านข้างอยู่ นั่นคือแขนของตนเอง ทันทีที่ฉันเหลือบเห็นแขนของตัวเองหล่นอยู่

³ อนึ่งไม่มีการตีพิมพ์ลงในนิตยสารวรรณกรรมดังกล่าวหนึ่งครั้งในฉบับเดือนธันวาคมปีค.ศ.1963 และต่อมาในปีค.ศ.1965 ได้มีการตีพิมพ์รวมเล่มชุดรวมเรื่องสั้น *แขนข้างเดียว* โดยสำนักพิมพ์ชินโซชะ (新潮社) ซึ่งในฉบับรวมเล่มนี้มีการแก้ไขต้นฉบับเพิ่มเติมเล็กน้อย อายุของตัวละครเอกที่ระบุไว้ในต้นฉบับแรกว่า "สามสิบสามปี" นั้นได้ถูกลบออกไป

บนเตียง ฉันทก็กระซอกแขนของหญิงสาวออกแล้วสวมแขนของตัวเองกลับคืนสู่สภาพเดิม ในตอนจบฉันทลนลานเก็บแขนของหญิงสาวมาสวมกอดไว้แน่นด้วยความรู้สึกเศร้าสลด

แขนข้างเดียว เรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครเอกชายคือ “ฉันท” กับหญิงสาวและแขนของหญิงสาว ดังกล่าวนับเป็นแนวเรื่องเหนือจริง ผู้เขียนนำเสนอโดยใช้รูปแบบการประพันธ์แนวเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) งานประพันธ์แนวนี้จะถ่ายทอดเรื่องราวเหนือธรรมชาติหรือสิ่งที่อยู่ในความฝันออกมา แนวคิดดังกล่าวเน้นจินตนาการอันเป็นส่วนสำคัญในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดภายใน ตัวตนภายใน หรือจิตไร้สำนึกที่ถูกเก็บกดไว้ออกมาอย่างเสรี โดยปราศจากการควบคุมของเหตุผล อาจกล่าวได้ว่างานเขียนแนวนี้เป็นการสร้างสรรค์จากโลกภายในของผู้เขียนและโลกที่อยู่เหนือขนบกฎเกณฑ์ ในช่วงเวลาที่ *แขนข้างเดียว* ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกนั้นเป็นยุคสมัยที่ผลงานของ “นักเขียนหน้าใหม่กลุ่มที่ 3”⁴ (第三の新人) และนักเขียนสตรีกำลังโดดเด่นเป็นที่จับตามองอยู่ ผลงานของคะวะบะตะเรื่องนี้จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ยะมะโมะโตะ เคนกิชิ นักวิจารณ์วรรณกรรมได้เขียนบทวิจารณ์ลงในหนังสือพิมพ์โตเกียวชิมบุนกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า “คะวะบะตะสร้างภาพลักษณ์ของผู้หญิงในอุดมคติอันสมบูรณ์แบบไว้กับแขนข้างเดียวนี้ ในเรื่องไม่บ่งบอกนัยของการกระทำที่ล่วงละเมิดหรือการทำผิดศีลธรรม แต่นั่นยิ่งกลับทำให้กลิ่นอายของการฝ่าฝืนศีลธรรมรุนแรงชัดเจน ผมคิดว่าหุบเหวแห่งจิตใจอันโดดเด่นที่สร้างภาพลวงตาแบบนี้ขึ้นมาได้นั้นมันช่างน่าสะพรึงกลัว” (山本健吉, 1963) และ มิซึมะ ยูคิโอะ นักเขียนคนสำคัญของญี่ปุ่น ได้เขียนบทวิจารณ์ถึงเรื่อง *แขนข้างเดียว* นี้ในวารสารตีพิมพ์ขนาดพ็อกเก็ตบุ๊กในปี ค.ศ. 1967 ใน “ภาคผนวก” ที่รวมอยู่ท้ายเล่มว่า “การเปลี่ยนสลับแขนหรือการยืมแขนของหญิงสาวนั้นไม่เพียงก่อให้เกิดการสนทนาสื่อสารขึ้นเป็นครั้งแรก มันช่วยให้ “ฉันท” สามารถสร้าง “สัมพันธภาพ” แบบนี้ให้เป็นจริงขึ้นมาได้ *แขนข้างเดียว* จึงเป็นเรื่องราวของการโหยหา “สัมพันธภาพ” ในลักษณะดังกล่าวซึ่งถูกเล่าด้วยรายละเอียดที่ทับซ้อนเน้นอารมณ์ความรู้สึกอันงดงาม” มิซึมะชี้ให้เห็นว่า *แขนข้างเดียว* เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการโหยหาสัมพันธภาพในอุดมคติ (三島由紀夫, 1967)

ในงานด้านวิจัย มีนักวิจัยหลายท่านที่มุ่งศึกษาตัวบทโดยเน้นการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครหญิงสาวและแขนของหญิงสาวและพบว่าเรื่องราวนี้น่าสนใจให้เห็นถึง “สภาพจิตใจและชะตากรรมของสาวพรหมจรรย์” (羽鳥徹哉, 1978) และ “การสูญเสียความบริสุทธิ์ของสาวพรหมจรรย์” ซึ่งเป็นการตีความโดยโยงเข้ากับความหมายในเชิงสัญลักษณ์ว่าการเปลี่ยนสลับแขนในที่นี้หมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ (鶴田欣也, 1981) นอกจากนี้มีผู้ศึกษาวิจัยลักษณะเฉพาะของตัวละครเอกชายและพบว่าเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง “Fetishism หรือความปรารถนาทางเพศรูปแบบหนึ่งของผู้ชาย” (大久保

⁴ “นักเขียนหน้าใหม่กลุ่มที่ 3” จะสืบทอดความคิดในเรื่อง “การแสวงหาความสัมพันธ์” ในวรรณกรรมหลังสงครามของญี่ปุ่น นักเขียนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มนี้ ได้แก่ ยะซึโอะกะ โมะตะโร โคะจิมะ โนะบุโอะ โยะมิยุกิ จุน โนะซุกะ และเอ็นโด ฉุซุกะ ยะซึโอะกะ โมะตะโร” (มณฑา พิมพ์ทอง, 2547, หน้า 224)

喬樹, 1983) และเป็น “เรื่องราวของมนุษย์ที่บกพร่องมีรสนิยมชอบชิ้นส่วน”(原善, 1985) เป็นต้น งานวิจัยในยุคหลังมีการศึกษาประเด็นเรื่องอัตลักษณ์หรือตัวตนของ “ฉัน” ดังที่มีการวิเคราะห์ไว้ว่า “ภาพของ “ฉัน” ที่โอบกอดแขนข้างเดียวนั้นคือภาพของ “ฉัน” ที่กอดรัดอีกตัวตนหนึ่งที่อ้างว้างโดดเดี่ยวไม่มีทางรอดพ้นจากความทุกข์ตลอดกาล”(福田淳子, 1999) และ *แขนข้างเดียว* เป็นเรื่องราวของ “ความกลัวต่อความรู้สึกบกพร่องในตัวตนหรือการก่อสร้างตัวตน”(後藤聡子, 1999) การศึกษาวิจัยดังกล่าวนำเสนอภาพลักษณ์ของ “ฉัน” ในฐานะผู้มีความผิดปกติในการรับรู้ตัวตน แต่ไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า “ความผิดปกติ” “ความกลัว” “ความโดดเดี่ยว” ของตัวละครเอกชายที่ปรากฏในเรื่องนั้นคืออะไร

จากการทบทวนงานที่ศึกษา *แขนข้างเดียว* ข้างต้น พบว่ายังไม่มีการศึกษาที่พิจารณานวนิยายขนาดสั้นเรื่องนี้ในประเด็นความเป็นชายและการเชื่อมโยงความเป็นชายที่ปรากฏในเรื่องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในช่วงทศวรรษ 1960 บทวิจารณ์ของมิชิมะในยุคแรกได้เปิดมุมมองที่น่าขบคิดไว้ในประเด็นของการโยยหาสัมพันธ์ภาพในอุดมคติ ทั้งนี้การศึกษาวิเคราะห์ที่ผ่านมาไม่ได้ลงเอยในรายละเอียดว่าสัมพันธ์ภาพในอุดมคติที่ว่านั้นเป็นอย่างไร ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกชายกับหญิงสาวและแขนข้างเดียวของหญิงสาวที่ปรากฏในเรื่องมีความหมายเกี่ยวข้องกับ ความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชายอย่างไร และความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชายสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความเป็นชายและสะท้อนวิกฤตอัตลักษณ์ความเป็นชายอย่างไร บทความนี้จึงมุ่งศึกษา *แขนข้างเดียว* ในประเด็นเหล่านี้ซึ่งนับเป็นการวิเคราะห์ต่อยอดในประเด็นที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และยังเป็นประโยชน์ช่วยให้เข้าใจการสื่อความหมายในโลกวรรณกรรมของคะวะบะตะ นักเขียนรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมคนแรกที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์วรรณกรรมของญี่ปุ่นในแง่มุมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิกฤตความเป็นชายที่ปรากฏในเรื่อง *แขนข้างเดียว* นี้และวิเคราะห์สิ่งที่คะวะบะตะต้องการสื่อผ่านความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชาย

สมมติฐาน

ความโดดเดี่ยวของตัวละครเอกชายในเรื่อง *แขนข้างเดียว* สื่อถึงความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ตัวละครตระหนักรู้วิกฤตความเป็นชายนี้ด้วยการรับรู้ตัวตนภายในที่ถูกเก็บกดไว้ผ่านตัวตนของผู้อื่นซึ่งทำหน้าที่เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้บุคคลได้เห็นตนเอง

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษานวนิยายขนาดสั้น *แขนข้างเดียว* โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาด้วยทฤษฎีรวมทั้งอ้างอิงข้อมูลที่เกี่ยวข้องเช่นบริบททางสังคมของญี่ปุ่นในยุคทศวรรษ 1960 มาประกอบวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป

ผลการวิจัยและบทวิเคราะห์

ความสัมพันธ์ระหว่าง “ฉัน” กับหญิงสาว

ในเรื่องไม่ปรากฏคำอธิบายว่าเหตุใดฉันจึงยืมแขนข้างเดียวของหญิงสาว แต่อาจกล่าวสรุปได้ว่าเหตุผลไม่ใช่เพียงแค่ว่าเพราะฉัน “มีรสนิยมชอบชิ้นส่วน” (原善, 1985) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือฉันไม่ได้ปรารถนาแขนของหญิงสาวในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศ ดังที่ผู้อ่านจะเห็นได้จากถ้อยคำของฉันที่บรรยายไว้ในเรื่องว่าการยืมแขนข้างเดียวเป็นเรื่องจริงจังสำหรับฉันไม่ใช่ “เรื่องเล่นๆ” (いたづら) และมีนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์หรือตัวตนของฉัน อัตลักษณ์เฉพาะนี้สะท้อนผ่านความทรงจำของฉันที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับผู้หญิงในอดีต กล่าวคือแขนของหญิงสาวทำหน้าที่กระตุ้นความรู้สึกทรงจำส่วนตัวของฉันที่ถูกเก็บกดไว้ให้ปรากฏออกมา

เรื่องเปิดฉากด้วยคำพูดของหญิงสาวว่า “ฉันให้คุณยืมแขนข้างเดียวหนึ่งคืนนะ” (片腕を一晚お貸ししてもいいわ) ผู้วิจัยมองว่าการที่ผู้ประพันธ์เลือกถ้อยคำของหญิงสาวที่เสนอให้ฉันยืมแขนข้างเดียวในฉากตอนต้นเรื่องนี้สื่อให้เห็นสถานภาพของหญิงสาวว่ามิได้เป็นผู้ถูกกระทำ (passive) หากแต่เป็นผู้กระทำ (active) และการกระทำของหญิงสาวเป็นไปด้วยความเต็มใจมากกว่าเป็นการถูกบังคับหรือตกเป็นเหยื่อ ดังนั้นคำพูดและพฤติกรรมของหญิงสาวดังกล่าวจึงสะท้อนลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างหญิงสาวกับ “ฉัน” ว่าเปรียบเสมือนเป็นผู้ให้-ผู้รับ มากกว่าจะเป็นลักษณะของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ในแง่หนึ่งหากพิจารณาแนวคิดเรื่องสังคมชายเป็นใหญ่ที่กำหนดให้ผู้หญิงเป็นผู้รับหรือผู้ถูกกระทำ (passive) และกำหนดให้ผู้ชายเป็นผู้กระทำ (active) จะเห็นได้ว่าตำแหน่งแห่งที่ของ “ฉัน” และหญิงสาวในเรื่องนี้ก็ไม่ได้เป็นไปตามบทบาทของชายหญิงที่ถูกสังคมกำหนดไว้ตั้งแต่แรกและเป็นไปในลักษณะตรงกันข้าม อย่างไรก็ตามก็ตีเงื่อนไขที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง “ฉัน” กับหญิงสาวที่มีลักษณะเฉพาะเช่นนี้เกิดขึ้นได้นั้นขึ้นอยู่กับสภาพสังคมที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชายหญิงที่เป็นอยู่นั่นเอง

การถอดแหวนทำได้ยากสำหรับหญิงสาวผู้เหลือแขนซ้ายเพียงข้างเดียว “นั่นแหวนแต่งงานไซ่มัย”
ฉันเอ่ยถาม “เปล่า แหวนคุณต่างหน้าแม่ต่างหาก” “คนอื่นคงมองว่าเป็นแหวนหมั้นของฉัน
ฉัน แต่ก็สวมไว้ไม่ได้แคร์อะไร” หญิงสาวตอบ “พอสวมไว้ที่นี้ไว้อย่างนี้แล้ว จะถอดออกที่ก็รู้สึก
เหงาเหมือนต้องห่างจากแม่ไป” ฉันถอดแหวนจากนิ้วของหญิงสาว (川端, 1981, p. 547)⁵

⁵ ต้นฉบับเรื่องสั้น *แขนข้างเดียว* ที่อ้างอิงไว้ในบทความนี้มาจาก “รวมผลงานของคะวะบะตะ ยะซุนะริ” [川端康成全集] เล่มที่ 8 ฉบับสำนักพิมพ์ชินโชชะ (新潮社) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1981 ส่วนคำแปลภาษาไทยของเรื่อง *แขนข้างเดียว* แปลโดยผู้วิจัยเอง

ฉากข้างต้นเป็นฉากที่ “ฉัน” ถอดแหวนสลับบ้างตามคำร้องขอของหญิงสาว มีผู้วิเคราะห์ฉากนี้ไว้ว่าเปรียบเสมือน “พิธีกรรมสืบทอดชีวิต (วิญญาณ) หรือสืบทอดสายโลหิตจากแม่สู่ลูกสาว จากหญิงสาวสู่แขนข้างเดียว” (福田淳子, 1999) และมีบทวิเคราะห์ที่กล่าวถึงฉากนี้ว่า “ตอนหญิงสาวมอบแขนให้ฉัน หญิงสาวให้สวมแหวนอันเป็นของคุณต่างหน้าแม่ที่นิ้วนางของแขนข้างนั้น นั่นแสดงนัยว่า “ฉัน” ได้พรากพรหมจรรย์ของหญิงสาวแล้ว เป็น “คืนแรก” ในวันแต่งงานที่แปลกประหลาดอย่างแท้จริง” โดยการตีความนี้อยู่บนสมมติฐานที่ว่า การสลับเปลี่ยนแขนของหญิงสาวกับแขนของฉันนั้น สื่อถึงการร่วมเพศ และแขนของหญิงสาวไม่ใช่ตัวแทนของหญิงสาวแต่เป็นสัญลักษณ์ของอวัยวะเพศหญิง (石原千秋, 2010) ผู้วิจัยมองว่าควรพิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำในดับทให้ถี่ถ้วนก่อนที่จะโยนความหมายในระดับสัญลักษณ์ดังกล่าว เพราะแหวนในที่นี่เขียนบรรยายไว้ว่าเป็น “ของคู่ต่างหน้าแม่” (母の形見) ไม่ใช่ “แหวนหมั้น” หรือ “แหวนแต่งงาน” ตามความเข้าใจของคนทั่วไป เมื่อมองผิวเผินจากภายนอก แหวนจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายในแง่ที่เชื่อมโยงกับความทรงจำส่วนตัวที่เกี่ยวกับแม่และการตายของแม่ นอกจากนี้พฤติกรรมของหญิงสาวที่บรรยายในตอนต้นเรื่องนี้ เช่น การที่หญิงสาวให้ฉันช่วย “ถอด” แหวนที่เป็น “ของคู่ต่างหน้าแม่” และให้ฉันเป็นคนทำหน้าที่สลับแหวนจากมือข้างซ้ายสู่มือข้างขวา หลังจากสลับแหวนแล้วยังให้คำแนะนำกับฉันอีกว่า “ลองสลับเปลี่ยนแขนอะไรทำนองนั้นดูด้วย” พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจของหญิงสาวที่มีต่อฉันและหมายรวมถึงการยินยอมให้ฉันแทรกแซงเข้าไปในพื้นที่ส่วนตัว ตอนที่รำล้าแขนของตัวเอง หญิงสาวสัมผัสแขน “ราวกับถ่ายเทจิตใจ” (心を移すやうに) ไปยังแขนข้างนั้น ขณะนั้นฉันรู้สึกได้ว่าสิ่งที่สถิตอยู่ใน “แขนข้างเดียว” ที่จะนำกลับไปด้วยคืนนี้คือ “จิตใจ” ของหญิงสาวนั่นเอง และการที่ฉันกล่าวคำว่า “ขอบคุณ” ถึงสามครั้งในตอนต้นเรื่องเป็นการแสดงความรู้สึกขอบคุณต่อหญิงสาวและในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างฉันกับหญิงสาวที่มีความเชื่อมโยงกันทางจิตใจมากกว่าความสัมพันธ์แบบเพศตรงข้ามทั่วไปอีกด้วย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การที่หญิงสาวให้ยืมแขนข้างหนึ่งของเธอนั้นเป็นการกระทำที่ยืนอยู่บนความไว้วางใจที่หญิงสาวมีต่อฉัน นอกจากนี้การที่ให้ฉันเป็นคนสลับแหวน “ของคู่ต่างหน้าแม่” อันเป็นสัญลักษณ์แทนความทรงจำส่วนตัวของหญิงสาวไปไว้ที่แขนข้างขวาและยังเอ่ยปากชวนให้ลองสลับกับแขนของฉันในภายหลังนั้นมิใช่นัยสำคัญ กล่าวคือการสลับเปลี่ยน (つけ替へ) แขนที่จะเกิดขึ้นในคืนนี้นั้นไม่ได้สื่อถึงการมีเพศสัมพันธ์ดังที่เคยมีผู้วิเคราะห์ไว้ในงานวิจัยที่ผ่านมา หากแต่เป็นการสลับเปลี่ยน ไปสู่พื้นที่ความทรงจำส่วนตัวของฉันด้วยความช่วยเหลือของหญิงสาว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือพฤติกรรมต่างๆ ของหญิงสาวในตอนต้นเรื่องนี้มีบทบาทช่วยกระตุ้นความทรงจำในอดีตของฉันที่ถูกเก็บกดไว้อยู่ในเบื้องลึกของจิตใจ “การถอดแหวนทำได้ยากสำหรับหญิงสาวผู้เหลือแขนซ้ายเพียงข้างเดียว” สะท้อนให้เห็นภาพของสภาวะที่ยากลำบากในการช่วยตัวคนที่บกพร่องให้หลุดพ้นได้ด้วยตนเอง ดังนั้นการที่ฉันปรารถนา “แขนข้างเดียว” นั้นไม่ใช่เพื่อตอบสนองความปรารถนาในฐานะที่เป็นวัตถุทางเพศ แต่เพื่อนำพาไปสู่การตระหนักรู้อะไรบางอย่างซึ่งก็คือตัวตนภายในและความโดดเดี่ยวของตัวเอง

ความโดดเดี่ยวของ “ฉัน”

การขี้นแขนข้างเดียวสำหรับฉันไม่ใช่เพราะฉันมีรสนิยมชอบขี้นส่วน หากแต่เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวตนของฉัน ตัวตนของฉันเชื่อมโยงกับความทรงจำส่วนตัวอันเป็นปมเหตุที่ทำให้เกิดความโดดเดี่ยว

ห้องที่โดดเดี่ยวล่ำฟังเป็นปกติ ทว่าความโดดเดี่ยวที่ว่าหมายถึงการมีอยู่ของอะไรบางอย่างมิใช่หรือ คำคืบนี้ฉันกลับมาพร้อมแขนของหญิงสาวและไม่รู้สึกลอดเดี่ยวอีกต่อไป ทันใดนั้นความโดดเดี่ยวของฉันที่เก็บตัวอยู่ในห้องก็ถูกคามฉัน (川端, 1981, p. 553)

จากฉากข้างต้น ในคำคืบเดียวกันหลังจากที่ฉันได้ขี้นแขนของหญิงสาวและนำแขนของหญิงสาวกลับมาที่ห้องพักของตัวเองในอพาร์ทเมนต์ที่อาศัยอยู่ ฉันได้สนทนากับแขนของหญิงสาวและย้อนนึกถึงประสบการณ์กับผู้หญิงที่เคยมีความสัมพันธ์ด้วยในอดีตภายใน “ห้องที่โดดเดี่ยวล่ำฟังเป็นปกติ” ของฉัน จากคำบรรยายข้างต้นที่กล่าวว่า “ความโดดเดี่ยวที่ว่าหมายถึงการมีอยู่ของอะไรบางอย่างมิใช่หรือ” ซึ่งให้เห็นว่านิยามความโดดเดี่ยวสำหรับฉันนั้นแตกต่างจากความหมายทั่วไป มีผู้วิจัยที่ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าความโดดเดี่ยวหมายถึง “การมีอยู่ของตัวตนโดยล่ำฟัง” กล่าวคือ “แม้ว่าการเชื่อมต่อกันทางจิตใจหรือการปลูกถ่ายทางกายภาพจะมีความเป็นไปได้มากขึ้นเรื่อยๆ กระนั้นก็ตามก็ไม่มีทางเป็นไปได้ที่ตัวตนของเราจะหลอมรวมผสมผสานหรือเปลี่ยนสลับกับตัวตนของผู้อื่น ณ จุดนี้จึงมีแต่ “ตัวตนโดยล่ำฟัง” เท่านั้น” (浅井眞男, 1959) แต่ความโดดเดี่ยวในห้องของฉันในที่นี้คือ “การมีอยู่ของอะไรบางอย่าง” หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งคือการมีปฏิสัมพันธ์กับบางสิ่งที่ตามองไม่เห็นหรือไม่สามารถสัมผัสตัวตนได้อย่างแน่ชัด

โดยทั่วไป “ห้อง” เป็นสิ่งที่แบ่งกันพื้นที่ภายนอกกับภายในให้แยกออกจากกัน อาจกล่าวได้ว่าพื้นที่ภายนอกนี้หมายถึงพื้นที่สาธารณะ (Public Space) ส่วนพื้นที่ภายในคือพื้นที่ส่วนตัว (Private Space) และหากพิจารณาในแง่มุมของบทบาทตามเพศภาวะ ที่ระบุว่าตำแหน่งหรือพื้นที่ทางสังคมใดเป็นพื้นที่ของหญิงและชาย เช่น สังคมชายเป็นใหญ่กำหนดบทบาทหญิงชายที่ทำให้ผู้หญิงอยู่ในพื้นที่ครัวเรือนหรือพื้นที่ส่วนตัว ส่วนผู้ชายอยู่ในพื้นที่สาธารณะนั้น จะเห็นได้ว่าพื้นที่ “ห้อง” ในบริบทนี้มีความแตกต่างจากกรอบความคิดทั่วไปดังกล่าว กล่าวคือ “ห้อง” อันโดดเดี่ยวนี้เป็นพื้นที่ส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับความทรงจำของฉันในฐานะที่เป็นเพศชาย รวมถึงเป็นพื้นที่ทางจิตใจที่แบ่งกันระยะห่างระหว่างตัวตนของฉันกับผู้อื่นในระดับปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุนี้เมื่อแขนของหญิงสาวซึ่งเป็นเสมือนบุคคลอื่นและเป็นตัวแทนของเพศหญิงเข้ามาในห้องหรือพื้นที่ส่วนตัวของฉัน ความโดดเดี่ยวที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตและครอบงำห้องของฉันอยู่จึงแสดงปฏิกิริยาว่าถูก “คุกคาม” ราวกับกลไกป้องกันตนเองทำงานดังที่บรรยายว่า “ความโดดเดี่ยวของฉันที่เก็บตัวอยู่ในห้องก็ถูกคามฉัน” ทั้งนี้ความรู้สึกถูกคุกคามที่เกิดขึ้นจากการที่แขนของหญิงสาวรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ส่วนตัวของฉันหรือ

ปฏิกิริยาป้องกันตนเองนี้เกิดขึ้นได้เพราะมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ของฉันทไว้ก่อนแล้ว “ความโดดเดี่ยวของฉันทที่เก็บตัวอยู่ในห้อง” จึงพยายามรักษาพื้นที่ส่วนตัวนี้ด้วยการแบ่งกันขอบเขตของตัวฉันทกับผู้อื่นรวมถึงระยะห่างของความสัมพันธ์แบบชายหญิง

นอกจากนี้ตัวละครหลักที่ปรากฏในเรื่องไม่มีชื่อและไม่มีรายละเอียดอื่นใดทั้งอายุ อาชีพ การงาน และชีวิตครอบครัว ผู้อ่านจะทราบแต่เพียงว่าตัวละครเอก “ฉันท” เป็นผู้ชายและอาศัยอยู่ใน “อพาร์ทเมนต์” แห่งหนึ่งในเมืองใหญ่ หากพิจารณาจากบริบทสังคมในยุคทศวรรษ 1960 ที่เรื่อง *แขนข้างเดียว* นี้ได้รับการตีพิมพ์ หลังจากญี่ปุ่นพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 ความเปลี่ยนแปลงที่เห็นเด่นชัดคือญี่ปุ่นได้กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและสังคมญี่ปุ่นกลายเป็นสังคมมวลชน⁶ สังคมอุตสาหกรรมแทนที่สังคมเกษตรกรรม การเข้าทำงานในบริษัทมีมากขึ้นจนเกิดคำเรียกคนที่ทำงานรับเงินเดือนว่ามนุษย์เงินเดือน (salary man) มณฑา พิมพ์ทอง ได้กล่าวไว้ว่า “ในช่วงระหว่างปี 1960 ถึง 1970 มีการรับเอารูปแบบการดำรงชีวิตแบบอเมริกันเข้ามา ประชาชนเริ่มเข้าไปอาศัยอยู่ในอพาร์ทเมนต์คอมเพล็กซ์มากขึ้น” (มณฑา พิมพ์ทอง, 2547, หน้า 6) พื้นที่ส่วนตัว เช่นห้องใน “อพาร์ทเมนต์” ที่ “ฉันท” อาศัยอยู่นั้นก็สะท้อนให้เห็นภาพวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปและความโดดเดี่ยวของผู้ชายในสังคมเมืองที่เป็นสังคมมวลชนเต็มไปด้วยผู้คน ในแง่หนึ่ง “ฉันท” จึงเปรียบเสมือนตัวแทนของมวลชนนิรนามที่ไม่มีความแตกต่างกันในหมู่มวลคนใหญ่ของสังคม และอาจกล่าวได้ว่าสภาพสังคมเมืองดังกล่าวยิ่งตอกย้ำให้เห็นถึงความรู้สึกโดดเดี่ยวแปลกแยกของ “ฉันท” ในฐานะปัจเจกชนและผู้ชายคนหนึ่ง

นัยแห่งการจ้องมอง: ความเป็นชายที่ถูกกดทับ

หลังจากแยกทางกับหญิงสาว ฉันทเดินกลับท่ามกลางหมอกหนาปกคลุมเมืองในยามค่ำคืน โดย “ถือสิ่งที่สำคัญไว้อยู่ในมือ” (大事なものをかかへて) ซ่อนอยู่ใต้เสื้อโค้ัดกันฝน ฉันทเดินผ่านถนนในยามค่ำคืนที่ “วิสัยทัศน์ในการมองไม่ชัดเจน” (見通しがきかない) และเข้าไปในห้องด้วยความรู้สึกที่ “ความโดดเดี่ยวของฉันทที่เก็บตัวอยู่ในห้องถูกคามฉันท”

“คุณหวาดกลัวอะไรบางอย่างอยู่หรือคะ” เหมือนแขนของหญิงสาวกล่าวเช่นนั้น “มีใครอยู่หรือ?”
 “หืม? คิดว่าน่าจะมีอะไรอย่างนั้นหรือ?” “ฉันทได้กลิ่นคะ” “กลิ่นหรือ? คงเป็นกลิ่นของผม เห็นเงาใหญ่ของผมยืนอยู่อย่างเลือนรางในความมืดบ้างหรือเปล่า คุณสังเกตเห็นอะไรไหม? หนอยสิ เงาของผมอาจจะรอยการกลับมาของผมอยู่ก็ได้” “กลิ่นหอมนะคะ” “อ้อ กลิ่นหอมของดอกแมก

⁶ “สังคมญี่ปุ่นปัจจุบันกำลังเปลี่ยนเป็นสังคมมวลชน ผู้คนที่ประกอบขึ้นเป็นสังคมมวลชนนี้แม้จะเป็นผู้ที่ตัดขาดจากสังคมชุมชนในชนบทเหมือนๆ กันก็ตาม แต่ด้วยความแตกต่างทางด้านถิ่นกำเนิด อาชีพ ชนชั้น ดังนั้นพวกเขาจึงเป็นมวลชนที่ไม่มีสายใยจะผูกพันได้เลย มวลชนเหล่านี้อยู่ในสภาพที่ไม่มีลักษณะแบบชุมชนที่จะป้องกันพวกเขาจากความโดดเดี่ยวไร้อำนาจ” (ฟูคุทาเคะ ทาดาจิ, 2543, หน้า 110)

โนเลียคอกใหญ่ นะ” ฉันตอบด้วยน้ำเสียงที่เร็งว่า ดีแล้วที่ไม่ได้กลิ่นความโดดเดี่ยวที่สกปรกอับชื้น
 ของฉัน ตาฉันเริ่มคุ้นชินกับความมืดขึ้นมาเล็กน้อย ท่ามกลางความมืดมิดนั้น ฉันรู้ว่าอะไรอยู่
 ตรงไหนด้วยความคุ้นชินเป็นประจำทุกคืน “ให้ฉันเป็นคนเปิดไฟนะคะ” แขนของหญิงสาวเอ่ย
 เรื่องที่เหนือความคาดคิด “นี่เป็นครั้งแรกที่ฉันมาห้องนี้นะคะ” “เชิญครับ ผมรู้สึกขอบคุณด้วยซ้ำ
 ยังไม่เคยมีใครเปิดไฟในห้องนี้นอกจากผมเลย คุณเป็นคนแรก” (川端, 1981, p. 553-554)

บทสนทนาข้างต้นระหว่างฉันกับแขนของหญิงสาวเริ่มต้นขึ้นเมื่อกลับมาถึงห้องของฉัน
 แขนของหญิงสาวจู่ๆ ก็เอ่ยปากพูดขึ้นมาหลังจากนั่งเฝ้ารอมาตลอดทาง แขนของหญิงสาวเข้ามาใน
 ห้องแล้วถามฉันว่า “คุณหวาดกลัวอะไรบางอย่างอยู่หรือคะ” และต่อด้วย “ฉันได้กลิ่นคะ” ซึ่ง
 “กลิ่น” เป็นเรื่องของประสาทสัมผัสทางจมูก แสดงถึงการรับรู้ทางกลิ่นที่เป็นหนึ่งในห้าของประสาท
 สัมผัสของมนุษย์นอกเหนือไปจากการมองเห็น การได้ยิน การรู้รส และการสัมผัสทางผิวหนัง ใน
 ขณะเดียวกันฉันกลับบอกให้แขนของหญิงสาวมองหา “เงาของผม” และให้ “สังเกตดูดีๆ” ซึ่งจุดนี้
 เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าฉันให้ความสำคัญกับการรับรู้ทางสายตาหรือการจ้องมอง และ “เงาของ
 ผม” ในที่นี้ก็คือตัวตนอีกตัวตนหนึ่งนั่นเอง ถ้อยคำของฉันดังกล่าวเป็นคำพูดที่กล่าวกับแขนของ
 หญิงสาวแต่ก็เป็นคำพูดที่แสดงออกถึงการรับรู้ของฉันที่เฝ้ามองดูเงาของตนเองหรือตัวตนอีกตัวตน
 หนึ่งด้วยเช่นกัน และจากคำบรรยายที่ว่า “กลิ่นความโดดเดี่ยวที่สกปรกอับชื้นของฉัน” (私の不潔で
 陰湿な孤独の匂ひ) ซึ่งคำว่า “สกปรก” “อับชื้น” ที่ใช้เป็นคำขยายความโดดเดี่ยวของฉันนั้นล้วนแต่
 มีนัยทางลบและบ่งบอกถึงความรู้สึกที่เกี่ยวเนื่องกับความโดดเดี่ยวของตัวเองด้วย ในทางกลับกันเรา
 จะสังเกตได้ว่าคำพูดของแขนหญิงสาวใช้คำที่มีนัยบวกหรือเป็นไปในเชิงรุกซึ่งตรงกันข้ามกับถ้อยคำ
 ของฉันที่มีนัยทางลบและเป็นไปในเชิงรับ เช่น “กลิ่นหอมนะคะ” “ให้ฉันเป็นคนเปิดไฟนะคะ”
 การที่แขนหญิงสาวเสนอตัวขอเป็นคนเปิดไฟห้องของฉันเป็น “เรื่องที่เหนือความคาดคิด” สำหรับฉัน
 เพราะนอกจากฉันแล้ว แขนของหญิงสาวเป็นคนแรกที่เปิดไฟ “ห้องที่โดดเดี่ยวล้าพังเป็นปกติ” นี้

นอกจากนี้ มีฉากที่ฉันนั่งม่านในห้องแล้วมองเห็นใบหน้าของตัวเองที่ “มองดูอ่อนเยาว์กว่า
 ใบหน้าปกติ” สะท้อนอยู่บนหน้าต่างกระจก กระนั้นฉันก็ไม่ริโรที่จะดึงม่านปิดและ “ใบหน้าฉันก็
 หายไป” อาจกล่าวได้ว่าฉันมีความรู้สึกที่เกี่ยวเนื่องและปฏิเสธที่จะมองดูตัวฉันในอดีตเฉกเช่นเดียวกับ
 “กลิ่นความโดดเดี่ยวที่สกปรกอับชื้นของฉัน”

แม้ว่าแขนของหญิงสาวในเรื่องจะเป็นเสมือนวัตถุที่ถูกฉันจับจ้อง แต่ในขณะเดียวกันแขน
 ของหญิงสาวก็เป็นสิ่งที่ตามองไม่เห็นและเชื่อมโยงกับความทรงจำในอดีตของฉัน ดังคำพูดของแขน
 ของหญิงสาวที่กล่าวว่า “ถึงมนุษย์จะมองดูฉัน แต่ไม่มีใครมองเห็นฉันหรอก” (人間がのぞいて
 も、あたしのことには見えないわ) ระหว่างที่ฉันใช้เวลาพูดคุยกับแขนของหญิงสาวตามลำพังที่
 ห้องของฉันในอพาร์ทเมนต์ ความทรงจำในอดีตที่ฝังลึกอยู่ภายในก็ถูกกระตุ้นและนำพาฉันไปสู่การ
 เป็นผู้เฝ้ามองดูตัวเองในอดีต

นอกจากนี้ความโดดเด่นคือ “การมีอยู่ของอะไรบางอย่าง” ดังที่กล่าวไปข้างต้นนั้นเกี่ยวข้องกับตัวตนหรือลักษณะของผู้หญิงที่ปรากฏในเรื่อง *แขนข้างเดียว* ด้วยเช่นกัน ดังเช่นฉากที่ฉันเดินทางกลับ อพาร์ทเมนต์พร้อมกับแขนของหญิงสาว หลังจากที่แยกทางกับหญิงสาว ระหว่างทางฉันมองเห็น “หญิงสาวในชุดสีแดงอมเหลือง” (朱色の服の若い女) นั่งอยู่ในรถที่แล่นผ่านไปทันใดนั้นฉันก็ลั่นนึกถึงหญิงสาวที่ให้อุ้มแขนเมื่อครู่ ฉันรู้สึกไปเองว่า “หญิงสาวในชุดสีแดงอมเหลือง” รู้ว่าฉันกำลังถือแขนของหญิงสาวอยู่และ “มองเห็นความลับของฉันทะลุปรุโปร่ง” ราวกับว่าหญิงสาวสามารถล่วงรู้ความลับที่อยู่ในใจฉันได้ เป็นที่น่าสังเกตว่าภาพของผู้หญิงที่ฉันพบเจอระหว่างเดินทางกลับอพาร์ทเมนต์นั้นมีตัวตนที่คลุมเครือและเชื่อมโยงกับความทรงจำในอดีตอันใกล้ที่เพิ่งเกิดขึ้น เช่น การนึกถึงตัวตนของหญิงสาวที่เพิ่งให้อุ้มแขนข้างหนึ่งของเธอ และประเด็นสำคัญคือตัวตนของผู้หญิงที่น่าเสนอในที่นี้ทำหน้าที่เป็นพาหะนำพาความรู้สึกหวาดหวั่นมาให้ฉันอย่างเห็นได้ชัด

ความรู้สึกหวาดกลัวและความรู้สึกถูกคุกคามเกิดขึ้นเมื่อแขนหญิงสาวเข้ามาในห้องของฉัน ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ฉันสนทนาและใช้เวลาร่วมกับแขนหญิงสาวและนึกย้อนถึงความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับผู้หญิงในอดีต ตัวอย่างหนึ่งที่ฉันนึกย้อนถึงความทรงจำเกี่ยวกับหญิงสาวคนหนึ่งทีพร้อมมอบกายให้กับฉัน ฉันนึกถึงภาพของหญิงสาวระหว่างที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกันว่า “หญิงสาวลืมหูลืมตาและจ้องมองฉัน” และ “ฉันพยายามปิดเปลือกตาของหญิงสาวลง” “หญิงสาวลืมหูลืมตายกตัวท่อนบนขึ้น ฉันใช้แขนของฉันผลักตัวของเธอล้มนอนลง” จากเนื้อหาดังกล่าวนี้จะสังเกตเห็นได้ว่าฉันผู้จ้องมองหญิงสาวอยู่นั้นรู้สึกตัวว่าหญิงสาวกำลัง “จ้องมองฉัน” อยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงการรับรู้ของฉันที่กลายเป็นวัตถุที่ถูกจับจ้อง การจ้องมองแฝงนัยของอำนาจกล่าวคือเป็นการแสดงออกถึงอำนาจที่เหนือกว่า การที่ฉันรับรู้ว่าตัวเองกลายเป็นผู้ถูกจับจ้องโดยหญิงสาวนั้น อาจกล่าวได้ว่าฉันรับรู้เข้าใจตัวตนของฉันได้ผ่านสายตาของหญิงสาว หลังจากที่ฉันหวนนึกถึงความทรงจำดังกล่าว ตำแหน่งแห่งที่ของผู้จ้องมองและผู้ถูกจ้องมองก็ได้เปลี่ยนสลับกัน กล่าวคือแขนของหญิงสาวกลายเป็นผู้จ้องมองและฉันกลายเป็นผู้ถูกจ้องมอง ดังจะเห็นได้จากฉากที่บรรยายว่า “แขนของหญิงสาวมองคูฉันเปลี่ยนชุด ฉันรู้สึกเงินอายที่ถูกจ้องมองอยู่” ฉันไม่ได้เป็นผู้จ้องมองแต่กลายเป็นวัตถุแห่งการจ้องมองของแขนหญิงสาว อาจกล่าวได้ว่าภาพความเป็นชายของ “ฉัน” ถูกลดค่าให้กลายเป็นวัตถุทางเพศ เรือนร่างของ “ฉัน” ซึ่งเป็นผู้ชายกลายเป็นวัตถุแห่งการจ้องมองไม่ต่างจากแขนหญิงสาว

ตัวตนของหญิงสาวและแขนหญิงสาวมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้ฉันย้อนนึกถึงความทรงจำในอดีตความสัมพันธ์กับแขนหญิงสาวช่วยปลดปล่อยฉันจากอารมณ์ความรู้สึกในทางลบที่มีมาตั้งแต่ในอดีต ในตอนท้ายเรื่องเมื่อฉันสลับเปลี่ยนแขนของตัวเองกับหญิงสาวได้สำเร็จและหลับไหลไป “ห้องที่โดดเด่นอัปซันของฉัน” (私の陰湿な孤独の部屋) หรือ “เลือดที่สกปรกเประเปื้อนในตัว

ผู้ชายอย่างฉัน" (私のやうな男の汚濁の血) ก็เลื่อนหายไปได้ชั่วขณะ อาจกล่าวได้ว่าการสลับเปลี่ยน แขนนี้ไม่ได้สื่อถึงการร่วมเพศระหว่างชายหญิงดังที่งานวิจัยที่ผ่านมาได้กล่าวไว้ หากแต่เป็นการสานสัมพันธ์ที่เป็นรูปแบบหนึ่งของการปลดปล่อยและให้อิสระแก่ความเป็นชายแบบชายรักหญิงทั่วไป อย่างไรก็ตามในตอนที่ฉันถอดแขนของหญิงสาวทิ้งและถลอกแขนของหญิงสาวมาสวมกอดไว้แน่นด้วย “ความรู้สึกเศร้าสลดจากส่วนที่อยู่ลึกลงไปภายในตนเอง” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการผ่านประสบการณ์ความรู้สึกที่ “ตัวฉันหายไป” และได้มองเห็น “แขนอันน่าขยะแขยง” ของตัวเองที่ถูกถอดออกนั้น ทำให้ฉันตระหนักถึงตัวตนภายในของฉัน ฉันยอมรับตัวตนของตนเองได้โดยการยืมมุมมองของผู้อื่น ภาพของฉันที่ถอดแขนของหญิงสาวที่ดูเหมือนเด็กทารกที่ชีวิตกำลังจะมอดดับลงในตอนที่ฉันสะท้อนให้เห็นว่าฉันตระหนักถึงความเป็นชายที่อ่อนแอของตนเองและพร้อมแบกรับความข้อนแย้งที่เกิดขึ้นไปด้วยเช่นกัน

บทสรุป

ภาพเสนอ “ความเป็นชาย” ที่ปรากฏใน *แขนข้างเดียว* แตกต่างจากการนำเสนอความเป็นชายแบบอุดมคติหรือความเป็นชายแบบมีอำนาจนำ ความเป็นชายนี้ไม่ได้อยู่ภายใต้มายาคติว่าผู้ชายหรือเพศชายเป็นเพศที่แข็งแรงและต้องแสดงอำนาจเหนือกว่าผู้หญิงหรือเพศหญิง ความโดดเด่นของตัวละครเอกชายในเรื่องนี้จึงสื่อถึงความยากลำบากในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ชายหญิงที่มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ กล่าวคือ “ฉัน” ไม่ใช่ผู้ชายแบบที่จะกลายเป็นศูนย์กลางของการสร้างความสัมพันธ์ทางเพศที่ต้องตอบสนองการสร้างครอบครัวหรือการมีเพศสัมพันธ์ของผู้ชายต้องเป็นไปตามอุดมการณ์ครอบครัว “ฉัน” มีความปรารถนาและโยยหาความสัมพันธ์กับผู้อื่นในแบบที่ต่างออกไป ในขณะที่เดียวกันตัวตนภายในของฉันก็ปฏิเสธความสัมพันธ์กับผู้หญิงที่เป็นคนอื่นและมองว่าผู้หญิงเป็นสิ่งแปลกปลอม หากพิจารณาจากบริบททางสังคมในยุคสมัยดังกล่าวด้วยแล้วอาจตีความได้ว่าความเป็นชายของ “ฉัน” ที่นำเสนอใน *แขนข้างเดียว* นี้เป็นภาพสะท้อนวิกฤตความเป็นชายแบบหนึ่งในสังคมที่กำหนดบทบาทเพศชายและคาดหวังให้เพศชายมีหน้าที่เป็นเพศที่มีอำนาจเหนือกว่าและจิตสำนึกที่ว่าผู้ชายย่อมเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม(และเป็นผู้หาเลี้ยงนั้น) หมายรวมถึงความรับผิดชอบที่ตามมา ดังเช่นที่ “ฉัน” กล่าวไว้ว่าการยืมแขนหญิงสาวมานั้นเป็นเรื่องจริงจึงไม่ใช่ “เรื่องเล่นๆ” จิตสำนึกดังกล่าวคือความเป็นชายที่ผูกพันกับหน้าที่ความรับผิดชอบนี้เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่อธิบายสภาพปัญหาของเพศชายได้ทั้งหมดไม่ว่าจะในเรื่องความรัก การแต่งงาน การฆ่าตัวตาย และการตายด้วยการทำงานหนักเกินไป (飯野智子, 2018) ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าวิกฤตความเป็นชายของ “ฉัน” ในที่นี้ ยังสะท้อนความความสับสนไม่แน่ใจในตนเองเนื่องจากต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงและอาจเกิดคำถามว่าบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะผู้ชายคืออะไร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ทาคาจิ, ฟุคุทาเกะ. (2543). *โครงสร้างสังคมญี่ปุ่น*. แปลจาก NIHON SHAKAI NO KOZO.

โดย บุญยง ชื่นสุวิมล. กรุงเทพฯ : บริษัท รามาการพิมพ์ จำกัด.

มณฑา พิมพ์ทอง. (2547). *มองสังคมญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองผ่านวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาญี่ปุ่น

浅井眞男 (1959) 「孤独について—文学的考察—」『早稲田大学大学院文学研究紀要』

飯野智子 (2018) 「男性学・男性研究と今日の男性問題についての考察」『実践女子大学短期大学部紀要』第 39 号

石原千秋 (2010) 「淋しいフェティシズム—川端康成『片腕』」『あの作家の隠れた名作』、PHP 研究所

市川浩 (1982) 「作品空間と身体空間—〈身体〉と〈世界〉の開かれた構造」『現代詩手帖』第 25 巻・第 4 号、思潮社

大久保喬樹 (1983) 「後期川端康成作品の二相 (2) 「片腕」」『東京女子大学紀要論集』

川端康成 (1981) 「片腕」『川端康成全集』第八巻、新潮社

河野哲也 (2014) 「第 3 章 痛むこと、癒されること」『境界の現象学 始原の海から流体の存在論へ』、筑摩書房

後藤聡子 (1999) 「自意識の病い—川端康成『片腕』をめぐる—」『川端文学への視界』、銀の鈴社

鶴田欣也 (1981) 「『片腕』」『川端康成の芸術—純粹と救済—』、明治書院

羽鳥徹哉 (1978) 「『片腕』を読む」『川端康成—現代の美意識』、明治書院

原善 (1985) 「『片腕』—そのフェティシズムの構造を中心に—」『川端文学への視界』、教育出版センター

福田淳子 (1999) 「『片腕』論—母胎回帰幻想の物語として—」『川端文学の世界 3・その深化』、勉誠出版

三島由紀夫 (1967) 「解説」『眠れる美女』、新潮文庫

山本健吉 (1963) 「文芸時評 上」(『東京新聞』1963/12/21)